

17. Про організацію правозахисної діяльності прокуратури: наказ Генерального прокурора України від 12 квітня 2012 року // - [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=165440
18. Про об'єднання громадян: Закон України від 16 червня 1992 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – С. 505;
19. Про професійні спілки та їх права і гарантії діяльності: Закон України від 19 вересня 1999 року // Голос України. – 5 жовтня 1999 року;
20. Про політичні партії в Україні: Закон України від 4 квітня 2001 року // Урядовий кур'єр. – 28 квітня 2001 року.

V. Chornenkyu

THE SYSTEM OF LEGAL GUARANTEES OF REALIZATION OF RIGHTS AND FREEDOMS OF PERSONS WITH DISABILITIES IN UKRAINE

In the article the author examines the basic legal guarantees of realization of rights and freedoms of persons with disabilities in Ukraine. In particular, the role of legal and organizational legal guarantees of the rights and freedoms of persons with disabilities in Ukraine is clarified.

Keywords: *rights of persons with disabilities, legal guarantees, organizational legal guarantees*

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
В УКРАЇНІ**

УДК 352 342.553(477)(045)

О. В. Батанов

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СУЧАСНОГО МУНІЦИПАЛІЗМУ З ПОЗИЦІЇ
ОСНОВНИХ ТИПІВ МУНІЦИПАЛЬНОГО ПРАВОРОЗУМІННЯ**

У статті висвітлюються актуальні проблеми становлення муніципалізму та його інститутів з точки зору різних типів праворозуміння. Показаний діалектичний взаємозв'язок між відповідними типами праворозуміння та основними концепціями про походження місцевого самоврядування.

Ключові слова: *праворозуміння, сучасний муніципалізм, муніципальне право, місцеве самоврядування, територіальна громада.*

Постановка проблеми. Трансформація суспільства та держави в Україні у напрямі цивілізованих форм їх організації, співвідношення та взаємодії неможлива без утвердження їх на засадах права, інтерес до якого ніколи не послаблювався ні у теоретиків права, що розглядають його в ширшому соціальному контексті, намагаючись вийти за межі суто емпіричного чи прагматичного бачення права, ні у філософів, які у вирішенні цієї проблеми вбачають важливу умову цілісного розуміння суспільних процесів і впливу на них. Не буде перебільшенням твердження про те, що проблема праворозуміння є однією із найбільш древніх та найбільш досліджених проблем юридичної науки. Колосальне значення проблема праворозуміння відіграє й у процесах становлення та розвитку галузевих юридичних досліджень.

Сучасний період розвитку юридичної науки відзначається не лише переосмисленням існуючих правових вчень, а й створенням низки нових концепцій. Тривалий час у радянській теорії держави і права та у галузевих юридичних науках панувало визначення поняття права як системи встановлених або санкціонованих державою загальнообов'язкових норм, що виражають волю пануючого класу, є державним регулятором суспільних відносин та забезпечуються у випадку необхідності засобами державного примусу. Більше того, в історії розвитку вітчизняної юридичної науки були періоди домінування ортодоксальної, навіть спотвореної, форми легізму, наслідками якої стала свавільна, насильницька юридична практика.

Сьогодні спостерігається відхід від цієї доволі консервативної концепції у бік плюралістичного розуміння сутності та соціальної ролі права. Сучасна юридична наука повинна використовувати результати дослідження широкого кола правових шкіл, з'ясувати різноманітні підходи до розуміння сутності, цінності і призначення права на противагу культивуванню однієї з правових концепцій та безпідставному запереченню інших. Бурхливі політико-правові та соціально-економічні перетворення в усіх сферах суспільного життя української держави сприяють інтеграції різних типів праворозуміння, породжують як оновлення методологічних підходів у визначенні сутності, змісту, форм існування права, так і докорінний перегляд правових цінностей та правових установок.

Колосальну роль у руйнуванні монополії позитивістської методологічної доктрини праворозуміння, відіграли наукові підходи та концепції, які сформувалися у галузевих юридичних науках. Зокрема, велике значення у процесах трансформації праворозуміння в цілому відіграють сучасні муніципально-правові дослідження, доктринальну основу яких складають вчення про походження місцевого самоврядування та сучасного муніципалізму.

Теоретичні витoki сучасного муніципалізму закладені в юридико-правових, філософських, історичних, культурологічних поглядах на місцеве самоврядування мислителів минулого. З часом вони збагачувалися, наповнювалися новим змістом, перманентно розвивалися, відображаючи реалії сучасності. По-суті мова йде не лише про виникнення, становлення та реалізацію у муніципальному будівництві відповідних соціальних ідей та наукових теорій про походження місцевого самоврядування, а в цілому про процес формування муніципального праворозуміння та його основних типів.

Адже ідея місцевого самоврядування виконує особливі пізнавальні функції. Вона дає первинні знання про місцеве самоврядування, відображає те істотне, що притаманне цьому інституту в різні конкретно-історичні періоди, є характерним та особливим для країн, які його визнають. Тобто в ідеях віддзеркалюються загальні та особливі елементи будь-якої моделі місцевого самоврядування в їх динаміці. Саме в еволюційному аспекті – через генезис сутнісних властивостей муніципальної влади, взаємопов'язаність змін у її природі залежно від процесів диференціації та інтеграції, а також історично сформованої організації суспільства можна оптимально концептуалізувати місцеве самоврядування та сформулювати цілісну теорію сучасного муніципального права.

У свою чергу, результати дослідження співвідношення теорій місцевого самоврядування і конституційних положень про місцеве самоврядування вказують на вплив різних теорій місцевого самоврядування на вибір способів правового регулювання суспільних відносин у сфері місцевого самоврядування, а також на формування переліку та змісту принципів місцевого самоврядування [8, с. 14].

Коли ми говоримо про місцеве самоврядування як про конкретно-історичне, політико-правове та соціально-культурне явище, то маємо пам'ятати, що, як і будь-яке

інше правове явище, воно постійно піддавалося еволюції. В кожному епоху, в будь-якій країні місцеве самоврядування пройшло свій особливий шлях становлення і розвитку, що відрізнявся чималою своєрідністю. В суспільному житті спостерігалося протиборство територіальних громад та центральних органів влади. Тому абсолютно зрозуміло, що змінювалися уявлення про сутність та зміст місцевого самоврядування, природу взаємовідносин державної влади та влади на місцях, про зміну прийомів і методів управління державними та громадськими справами. В зв'язку з цим, можливості застосування будь-якої теорії місцевого самоврядування в кожній країні завжди залежать від багатьох причин історичного та національного характеру, а також від загальної спрямованості політичної системи суспільства. Звідси випливає висновок, що відмінності муніципально-правових теорій завжди мають не умоглядні, а дієві, управлінські підвалини. Так, проведення будь-якої реформи місцевого самоврядування вимагає вибору однієї з теорій в якості своєї концептуальної основи. Цей вибір завжди носить світоглядний характер, що підтверджується всією історією становлення місцевого самоврядування в різних країнах світу.

У цілому в історії політико-правової думки сформувалося розуміння місцевого самоврядування як історично обумовленої й інституціоналізованої форми самоорганізації територіальної громади. По суті, ця форма є формою віддзеркалення взаємовідносин між державою та громадянським суспільством у правовому просторі. Найбільше значення у сучасних теоретико-правових концепціях місцевого самоврядування займає його трактування як процесу інституціоналізації територіальної громади. Інституціоналізація трактується як процес формування комплексу норм, які закріплюють особливості кожного конкретного типу, виду, підвиду місцевих співтовариств та територіальних колективів, що дозволяє виявити критерії їх розмежування, тенденції розвитку, а також зміст їх функціональних особливостей. У громадянському суспільстві соціальні процеси структуруються та відтворюють себе у формах соціальних інститутів, які діють відповідно до нормам права або всупереч ним, але у будь-якому випадку співвіднесених з цими нормами.

Згідно логіки класичних філософсько-правових концепцій (Дж. Локк, І. Кант, Г. В. Ф. Гегель), частина визначальних природних прав залишається невід'ємним надбанням особи, частина передається державі, але лише опосередковано – через структури громадянського суспільства. Тому саме громадянське суспільство є простором генезису права та правових відносин. Держава, яка визнає громадянське суспільство може бути тільки правовою. Правовий характер соціальних відносин, включаючи відносини громадянина, суспільства та держави, є головною ознакою громадянського суспільства. Таким чином, тільки співвіднесеність із правом дозволяє говорити про соціальні інститути як інститути саме громадянського суспільства, які відповідають його необхідним ознакам.

В умовах правової держави право виступає головною підвалиною інституціоналізації самоврядування територіальних громад. Зміна соціальних умов відтворення інституціональних форм місцевого самоврядування вимагає постійної корекції правової політики. Це стає особливо актуальним у наш час, коли значна частина правознавців та філософів права пов'язує перспективи інституціоналізації соціальних процесів світу, що глобалізується, саме з розвитком форм місцевого самоврядування (Ю. Хабермас, А. Макінтайр та ін.).

Характерною рисою сучасності стає розпад звичних форм соціальної та культурної цілісності, нарощування відцентрових тенденцій. Усе помітніше проступають контури нової конструкції світового порядку, основні ознаки якої – нестабільність, розмитість, мозаїчність. У зв'язку з цим кожний регіон, кожна країна вимушені переосмислювати себе, своє місце у світі, шукати нові форми і способи

колективної й індивідуальної ідентичності. Тут значна доля відповідальності покладається на інститути місцевого самоврядування, які можуть оперативнo відреагувати на ці зміни та стати дієвими факторами стабілізації суспільних відносин у процесі нарощування відцентрових тенденцій.

Місцеве самоврядування може виступати вираженням принципової культурної різнорідності, яка існує як у світовому масштабі, так і на регіональному і локальному рівнях. Воно стає найбільш демократичною відповіддю на виклики глобалізації, таким інститутом, що заявляє про необхідність поваги до особливого, унікального, неповторного. У Західній Європі у даний час спостерігається загальна тенденція у реформуванні місцевого самоврядування – це його розвиток і деконцентрація, тобто послаблення контролю на місцях, який здійснюється представниками центральної влади. Усе це вимагає пристосування органів місцевого самоврядування та держави в цілому до реалій, що змінюються на наших очах, що, у свою чергу, вимагає переосмислення феномену самоврядування та самоорганізації в цілому, його завдань, функцій, місця та ролі у процесах модернізації державності та формування громадянського суспільства тощо.

У процесі становлення та розвитку муніципальної науки сформувалася низка наукових теорій (концепцій) про походження місцевого самоврядування, які по-різному тлумачать сутність цього інституту, особливості його взаємовідносин з державою.

Так, одна група вчених виходить з розуміння влади місцевого самоврядування виключно як різновиду (форми, рівня) державної влади або державного управління. Дана позиція знайшла своїх прихильників як у зарубіжній юридичній науці, так і серед вітчизняних вчених [2–5; 11; 15; 17].

На наш погляд, виникнення концептуального орієнтиру на державний характер природи місцевого самоврядування та його органів, їх завдань та функцій є методологічною рефлексією на ідеї про державу як найбільш сильний і центральний інститут політичної системи суспільства, а також про те, що ті чи інші самоврядні якості місцевої влади можуть рельєфно проявлятися виключно у ході їх зіставлення, зіткнення із державною владою. За цією логікою самоврядування, самоуправління, самодіяльність та інші прояви самостійності можуть виникнути виключно у випадку наявності іншої сторони владовідносин – держави, яка й може дозволити, встановити або спродувати таку самостійність.

Як зазначає Т. Г. Голубєва, у даному випадку ми маємо приклад концептуального заперечення права більшості громадян будь-якої держави на, так звані «публічні», інтереси, відмінні від державних. В рамках цього підходу до місцевого самоврядування інтереси держави завжди ставляться вище за інтереси громадян, в тому числі в питаннях дотримання наданих їм Конституцією прав. В результаті необхідно вести мову про перетворення фундаментальних демократичних інститутів в їх імітаційні аналогії. В таких аналогах збережено форму, але під прикриттям гасла про особливості національного розвитку нівельовано політичний зміст [7, с. 23].

Ми не заперечуємо, а навпаки глибоко переконані у тому, що метою взаємовідносин державної влади та місцевого самоврядування має стати розвиток демократичних принципів організації та здійснення місцевого самоврядування в інтересах як держави, так і територіальних громад. Але за державницької концептуалізації природи місцевого самоврядування, як правило, муніципальна влада пов'язується тільки з функціональним аспектом: функції та повноваження надані державою, виконує чи не виконує місцеве самоврядування державні повноваження, водночас як для розкриття природи цього явища, необхідне виявлення сутнісних, іманентних, субстанціональних характеристик феномена муніципальної влади, в якості яких виступають поняття «воля» та «вплив». Саме визнання того факту, що у більшості

громадян будь-якої держави є особливі, так звані «публічні», інтереси, відмінні від державних, дозволяє виникнути та сформуватися такому соціально-політичному феномену, як місцеве самоврядування.

Тобто, апологети державницького напрямку у муніципальній науці по суті акцентують увагу на похідному, вторинному, октройованому державою характері самоврядної влади, спираючись переважною мірою на нормативістські концепції права. Місцеве самоврядування за цією теорією є видом державної влади, її продовженням на місцевому рівні. Тому, якщо стати на позиції державної теорії місцевого самоврядування, дискусія щодо існування муніципальної влади як самостійного виду публічної влади, її специфічних завдань та функцій, втрачає будь-який сенс, а статус муніципального права фактично зводиться до системи законодавства про місцеве самоврядування [3, с. 13].

Інша група теоретиків сучасного муніципалізму займає компромісну позицію: ними визнається подвійна природа влади місцевого самоврядування та його органів. В результаті аналізу природи місцевої влади дані автори роблять висновок про те, що у ній одночасно поєднуються дві засади: громадська та державна [9–10; 14]. Прихильники цієї концепції, розмірковуючи про ознаки місцевого самоврядування, доводять, що державні та самоврядні начала знаходяться у площині єдиного поля публічної влади, зміни відбуваються в інтересах децентралізації управління та підвищення його ефективності. Відмінності, головним чином, полягають у виборі засобів реалізації цих цілей.

Аналіз висловлених у сучасній науці позицій прихильників дуалістичної точки зору щодо правової природи муніципальної влади, дозволяє зробити висновок, за якого синтез державного та громадського у самоврядуванні – дуже важливий для суспільства. За допомогою єдності цих двох засад вирішуються найважливіші громадсько-державні завдання: виключається роздвоєння влади, яке веде до політичної нестабільності та послаблення держави та інститутів, які складають її; утворюються можливості для більшої частини людей – участь в управлінні справами суспільства та держави, що підвищує культурно-правовий рівень громадян та виховує у них відчуття поваги до законів; ліквідується розрив між суспільством та державою; досягається єдина мета – збереження та зміцнення суспільства і держави за наявності демократичних інститутів тощо.

Слід зазначити, що реалізація цих концептуальних положень можлива лише у демократичній та соціально орієнтованій державі, яка здійснює чітку та стабільну внутрішню, у тому числі й муніципальну, політику, та яка створює мотивацію та стимули для розвитку ініціативи людей. У протилежному випадку, держава, як набагато «сильніший» суб'єкт публічних владовідносин, завжди (коли їй це вигідно) може повернутися до централізованої форми управління. В умовах нестабільного політичного режиму дуалістична модель місцевого самоврядування не є стабільною. Вона схильна до перманентних змін або у напрямі адміністративної, або у напрямі децентралізованої моделі, перша з яких характеризується прямим підпорядкуванням органів місцевого самоврядування органам державної влади. Вона завжди знаходиться під загрозою повної «вбудованості» місцевого самоврядування до системи органів державної влади, а через це – його перетворення на місцеве управління.

Доктринальну вразливість дуалістичного муніципального праворозуміння яскраво ілюструє позиція О. М. Демент'єва, який доводить, що в сучасних умовах теорія дуалізму місцевого самоврядування може розглядатися лише як одна з робочих гіпотез, що претендує на статус «синтетичної» теорії місцевого самоврядування. Він вважає, що головне внутрішнє логічне протиріччя, яке не може бути подолане у запропонованих в літературі сучасних варіантах дуалістичної теорії, полягає в тому, що і в

конституційно-правовій доктрині, і в конституційно-правових приписах не можуть одночасно співіснувати імперативні вимоги формування одного з рівнів публічної влади – місцевого самоврядування в силу конституційних правоположень і диспозитивні умови реалізації населенням на свій розсуд природного та невідчужуваного права на місцеve самоврядування [8, с. 25].

Представники третьої концепції, прихильником якої є автор цієї публікації, категорично заперечують державну природу влади територіальних громад, розглядаючи місцеve самоврядування як самостійний вид публічної влади [1; 6; 12; 13]. «Візитною карткою» прихильників підходу, які виходять з концептуального визнання місцевого самоврядування як різновиду влади народу, тобто муніципальної влади, яка є публічною, та не є державною за своєю природою, є висновок щодо існування муніципальної та державної влади як самостійних видів публічної влади. Вони виходять з тези про те, що у вічному спорі про природу місцевого самоврядування – державне воно чи громадське – знаходяться, по-перше, кардинальні відмінності у суб'єктному складі цих видів публічної влади; по-друге, різниця у правовій природі місцевого та державного інтересу, а в силу цього – відмінності у об'єктному складі цих влад, та, по-третє, причини тотальної недовіри «верхів» до самоврядування та культивування опозиційності самоврядування до «верхів». Причому, як, наприклад, свідчить діалектика вітчизняного варіанту місцевого самоврядування, опозиційний характер місцевого самоврядування допускається тільки в умовах громадсько-політичного підйому. В умовах реакції, переходу до мирного зрощення еволюціонуючих суспільних відносин в існуючий державний порядок, місцеve самоврядування як «незалежний» від держави інститут, як правило цілеспрямовано, трансформується державою у різновид державного управління.

Громадівській напрям у муніципальній науці чітко визначив природно-правовий, громадянський та соціально-економічний аспект самоврядування. Він був пов'язаний не тільки із пошуками критерію відмінності владовідносин у сфері місцевого самоврядування від державної влади, а й осмисленням його ролі у процесах становлення громадянського суспільства. Ідеологи відповідних громадівських концепцій вперше вказали на роль інституту місцевого самоврядування у процесі виникнення та розвитку демократичної державності, інституціоналізації громадянського суспільства та реалізації громадянських свобод.

Як свідчить зарубіжний досвід, поважне відношення до громадівського місцевого самоврядування як до цінності у країнах з розвинутою локальною демократією поєднується з раціональним підходом, покликаним забезпечити умови для підтримання активного й ефективного місцевого самоврядування. Актуалізація цього аспекту справи дозволяє говорити про онтологічну й екзистенціальну складову буття місцевих спільнот, пов'язану вже не тільки з визначенням їх ролі у здійсненні управління, але і з організацією сучасних ефективних форм життєдіяльності населення в цілому, виробленням ціннісних орієнтирів, спрямованих не тільки на реалізацію приватних інтересів, але і на збереження і розвиток групових цінностей [13, с. 16].

Означений аспект має важливе теоретико-методологічне значення не тільки у процесі осмислення правової природи муніципальної влади та її функцій, її ролі в механізмі реалізації конституційних прав та свобод людини і громадянина та в цілому осмислення сутності місцевого самоврядування та його місця у демократичному суспільстві, його політичній, економічній, соціальній та інших системах, а й з позиції розуміння муніципального права як самостійної галузі національного права. Ілюстративною у цьому плані є позиція О. М. Харламової, яка доводить, що рух до нової якості процесів правового регулювання місцевого самоврядування безпосередньо пов'язаний із самостійним функціонуванням муніципального права в системі права.

Вона зазначає, що позиціонування самостійної ролі муніципального права – не просто суб'єктивний погляд на проблему, але і реально сформована науково-практична потреба. На думку О. М. Харламової, самодостатність ролі муніципального права базується не тільки на відособлених предметі і методах, але і додаткових критеріях, до числа яких входять його ціль, завдання, принципи та функції [16, с. 3–4, 8].

Можна навести й точку зору Р. Б. Булатова. На його думку, досвід, який набуває муніципальна влада у процесі становлення, ставить нові проблеми перед наукою муніципального права, що об'єктивно змінює її вигляд – у напрямку від «самоврядницького» до реального, муніципального. А це, у свою чергу, знімає проблему «подвійного» підходу у дослідженні муніципального простору. Тим самим примножується зміст предмету муніципального права і як науки, і як самостійної галузі в системі права [6].

Висновок. Отже, підсумовуючи, можна зазначити:

- в усі часи самими складними і заплутаними були та залишаються остаточно не вирішеними і понині проблеми муніципального праворозуміння і користування муніципальними правами, зокрема, досі не визначена першооснова виникнення місцевого самоврядування, не визначено природу його взаємовідносин з державою та, в силу цього, не знайдені основи муніципального праворозуміння;

- на сучасному етапі муніципальне праворозуміння визначається з позиції правового інституту як одного з елементів методології праворозуміння, включаючи основні типи праворозуміння у світовій та вітчизняній юриспруденції. З'ясування сутності муніципального праворозуміння є передумовою розуміння загальних ознак муніципального права та його місця у системі права;

- нове бачення цілей, завдань, функцій, принципів, предмету та методів муніципального права формується у загальному контексті поглядів на системну організацію національної системи права, що змінюються під впливом різноманітних чинників, зокрема, об'єктивних (економічних, політичних, територіальних, демографічних) та суб'єктивних (доктринальних, правотворчих, правореалізаційних, соціокультурних), внутрішні і зовнішні, загальні та спеціальні, позитивні і негативні тощо;

- плюралізм у сучасному муніципальному праворозумінні дозволяє розглядати муніципалізм як метатеоретичне соціальне явище, передумовою виникнення якого є багаточисельні спроби концептуального осмислення досвіду розвитку місцевого самоврядування в різних країнах. Саме тому вкрай важливим є узагальнення різнопланових досліджень муніципальних систем, рівно як і акумулювання різних наукових традицій в рамках муніципалізму.

Список використаної літератури

1. Баймуратов М. О. Місцеве самоврядування як загальний спадок людської цивілізації та феномен сучасного світового конституціоналізму / М. О. Баймуратов // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2009. – № 4–5. – С. 38–47.
2. Балытников В. Б. Государственная природа местного самоуправления / В. Б. Балытников // Государственная власть и местное самоуправление. – 1998. – № 1. – С. 56–71.
3. Баранчиков В. А. Правовые проблемы становления и развития местного самоуправления в Российской Федерации : автореф. дис. на соискание учен. степени д-ра юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституционное право ; муниципальное право» / В. А. Баранчиков. – М., 2005. – 47 с.
4. Борденюк В. І. Місцеве самоврядування та державне управління: конституційно-правові основи співвідношення та взаємодії : Монографія / В. І. Борденюк. – К. : Парламентське вид-во, 2007. – 576 с.

5. Борденюк В. І. Співвідношення місцевого самоврядування та державного управління: конституційно-правові аспекти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право ; муніципальне право» / В. І. Борденюк. – К., 2009. – 40 с.
6. Булатов Р. Б. Муниципальная власть и проблемы ее реализации в Российской Федерации : конституционно-правовой анализ : дис. на соискание учен. степени д-ра юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституционное право ; муниципальное право» / Р. Б. Булатов. – С.-Пб., 2006. – 363 с.
7. Голубева Т. Г. Модернизационный и цивилизационный подходы к местному самоуправлению в политической теории и политической практике : автореф. дис. на соискание учен. степени д-ра полит. наук : спец. 23.00.02 «Политические институты, процессы и технологии (политические науки)» / Т. Г. Голубева. – Ростов-на-Дону, 2010. – 54 с.
8. Дементьев А. Н. Нормативное правовое регулирование местного самоуправления в Российской Федерации : автореф. дис. на соискание учен. степени д-ра юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституционное право ; муниципальное право» / А. Н. Дементьев. – М., 2011. – 51 с.
9. Земсков В. А. Функции государственно-общественной власти : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теория и история права и государства; история учений о праве и государстве» / В. А. Земсков. – Владимир, 2011. – 26 с.
10. Карабасов С. Ю. Организационные основы местного самоуправления Российской Федерации : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституционное право ; муниципальное право» / С. Ю. Карабасов. – М., 2008. – 22 с.
11. Корнієнко М. І. Якою має бути реформа місцевого самоврядування та його органів / М. І. Корнієнко // Конституція і конституціоналізм в Україні: вибіркові проблеми : зб. наук. праць / [відпов. ред. П. Ф. Мартиненко і В. М. Кампо. – К. : Купріянова, 2007. – С. 207–219.
12. Кравченко В. В. Форми участі неурядових структур у розвитку місцевого самоврядування / В. В. Кравченко // Актуальні проблеми виконання законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про місцеві державні адміністрації» / М. О. Баймуратов, М. М. Клепацький, В. М. Князєв та ін.; [за ред. В. В. Кравченка]. – К. : Атіка, 2003. – 287 с.
13. Макогон Т. И. Местные (муниципальные) сообщества в социально-философском дискурсе о системе местного самоуправления в современной России : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филос. наук : спец. 09.00.11 «Социальная философия» / Т. И. Макогон. – Томск, 2009. – 31 с.
14. Пешин Н. Л. Проблемы природы муниципальной власти в аспекте централизации и децентрализации / Н. Л. Пешин // «Централизм, демократия, децентрализация в современном государстве: конституционно-правовые вопросы», междунар. науч. конф. (2005 ; Москва). Международная научная конференция «Централизм, демократия, децентрализация в современном государстве: конституционно-правовые вопросы», 7–9 апр. 2005 г. : [материалы] / под ред. С. А. Авакьяна. – М. : ТК Велби, 2006. – С. 284–297.
15. Усманова Р. М. Местное самоуправление – особая форма децентрализации государственной власти / Р. М. Усманова // «Централизм, демократия, децентрализация в современном государстве: конституционно-правовые вопросы», междунар. науч. конф. (2005 ; Москва). Международная научная конференция «Централизм, демократия, децентрализация в современном государстве: конституционно-правовые

вопросы», 7–9 апр. 2005 г. : [материалы] / под ред. С. А. Авакьяна. – М. : ТК Велби, 2006. – С. 298–301.

16. Харламова Е. Н. Муниципальное право в системе российского права (теоретико-правовое исследование) : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.01. «Теория и история права и государства; история учений о праве и государстве» / Е. Н. Харламова. – Белгород, 2011. – 22 с.

17. Шаповал В. Сутнісні характеристики місцевого самоврядування / В. Шаповал // Право України. – 2002. – № 3. – С. 48–54.

O. Batanov

KONCEPTUAL'NI PRINCIPLES OF MODERN MUNICIPALIZMU FROM POSITION OF BASIC TYPES OF MUNICIPAL PRAVOROZUMINNYA

The article actual problem of municipalizm and its institutions in terms of different types of law understanding is analyzed. The dialectical connection of between the types of law understanding and basic concepts about the origin of the local government is shown.

Keywords: *comprehension, modern munitsypalizm, municipal law, local government, local community.*

УДК 342.15

В. Б. Дубовик

ЕВОЛЮЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО МУНІЦИПАЛЬНОЇ ОХОРОНИ ПРАВА

Автором проаналізовано доктринально невирішені аспекти законодавчого забезпечення компетенції щодо охорони права органами місцевого самоврядування. Визначено правові чинники, що впливають на охоронні муніципальні функції, досліджено особливості завдань і механізмів їх реалізації. Доведено, що в Україні поки що не склався ефективний правовий механізм реалізації функції охорони прав органами місцевого самоврядування. Показано, що законодавство України про місцеве самоврядування є пострадянським, що враховує, насамперед, потребу у формальній взаємодії органів самоврядування з державними (пострадянськими) правоохоронними структурами, що мають мало спільного з демократичними стандартами охорони права. Визначено, що ключовими факторами нового муніципального механізму повинні стати: ефективний муніципальний контроль над правоохоронними органами, діючими на території громад; а також прийнятні шляхи реалізації муніципальними структурами функції профілактики правопорушень і охоронної функції. Також необхідна зміна ставлення до місцевих бюджетів і ресурсів як до додаткового джерела забезпечення державної правоохоронної діяльності, встановлення в межах муніципальної реформи додаткової фінансової допомоги (дотацій та субвенцій) з боку держави на здійснення громадами охоронних повноважень самоврядування.

Ключові слова: *місцева міліція, місцеве самоврядування, охорона права, правоохоронна діяльність, територіальна громада.*

Постановка проблеми. Аналіз законодавчого забезпечення функцій територіальних громад щодо охорони права та відповідної правозастосовної діяльності в Україні є актуальним питанням для теорії муніципального права. Перманентні зміни законодавства й теоретичного розуміння прав та компетенції територіальних громад та